

Wsparcie dla rodziców w Europie

Streszczenie

Wprowadzenie

Znaczna część debaty na temat równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz na temat dobrobytu dzieci koncentruje się na takich kwestiach, jak: usługi opieki nad dziećmi, elastyczne formy zatrudnienia i świadczenia na dzieci. Chociaż wpływ rodzicielstwa na dobrobyt i przyszłe szanse dzieci jest powszechnie uznawany, to dopiero od niedawna wsparcie dla rodziców i ich edukacja zaczęły być postrzegane jako inwestycje społeczne, które przyczyniają się do zmniejszenia stresu rodzicielskiego i pomagają rodzicom w udanym godzeniu obowiązków zawodowych ze zobowiązaniami rodzinnymi. Dobre umiejętności w zakresie wychowywania dzieci mają bardzo pozytywny wpływ na fizyczny, emocjonalny i intelektualny rozwój dzieci. Wsparcie dla rodziców może przyczyniać się do zdrowia i dobrobytu dzieci poprzez wspomaganie rodziców w rozpoznawaniu problemów ze zdrowiem psychicznym lub udzielanie im porad na temat odżywiania. Może również obejmować porady dla rodziców dotyczące sposobów na poprawę zachowania i wyników dzieci w szkole. Kary cielesne można uważać za skrajną formę złego rodzicielstwa: na kursach wychowywania dzieci rodzice uczą się, jak rozwiązywać konflikty w domu w sposób konstruktywny i pozytywny. Wsparcie dla rodziców i ich edukacja pomagają osiągnąć wszystkie te cele, poprawiając sytuację rodziców i doskonaląc ich umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia, kampanie informacyjne i materiały edukacyjne.

W ramach trwających badań nad rodzinami i życiem zawodowym Eurofound niedawno przeprowadził prace w dziedzinie wsparcia dla rodziców i ich edukacji. Sprawozdanie będące ich wynikiem zapewnia porównywalne informacje na temat usług w zakresie wsparcia i edukacji przeznaczonych dla rodzin z dziećmi, w szczególności usług dla rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym. Sprawozdanie to opiera się na informacjach zebranych w trakcie przeglądu literatury i na siedmiu sprawozdaniach krajowych poświęconych świadczeniu takich usług w Austrii, Belgii, Estonii, na Węgrzech, w Irlandii, Portugalii i Szwecji. Każde sprawozdanie krajowe zawiera studia przypadków

dotyczące usług, które to studia wykorzystano jako wskazówki przy ustalaniu dobrych rozwiązań.

Kontekst polityki

Inicjatywy polityczne na poziomie krajowym były oparte na działaniach międzynarodowych w zakresie wsparcia dla rodziców. W Szwecji ratyfikacja Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z 1990 r. doprowadziła do podjęcia inicjatyw wychowawczych, które pozytywnie wpłynęły na zdrowie i dobrobyt dzieci w tym kraju. Podczas Międzynarodowego Roku Rodziny (1994 r.) w Austrii na szczeblu federalnym utworzono grupę roboczą ds. edukacji rodziców, co doprowadziło do powstania podstawy prawnej dla wsparcia finansowego przeznaczonego na edukację rodziców. Adresowane do państw członkowskich zalecenie Rady Europy nr 19 (2006 r.) w sprawie polityki na rzecz wspierania pozytywnego rodzicielstwa miało wpływ na tworzenie nowych przepisów i programów w Belgii i Estonii.

Unia Europejska również zwraca coraz większą uwagę na wsparcie dla rodziców, głównie za pośrednictwem projektów badawczych i działań w zakresie wzajemnego uczenia się. Wsparcie dla rodziców odgrywało jednak niewielką rolę – lub w ogóle nie odgrywało roli – w debacie na temat wczesnej edukacji i opieki, ubóstwa dzieci lub dialogu społecznego na temat godzenia życia zawodowego, prywatnego i rodzinnego.

Kluczowe ustalenia

Pierwszym krokiem w kierunku zwiększenia popytu na takie usługi jest zwalczanie z góry przyjętych osądów na temat celów wsparcia dla rodziców i zakładanych użytkowników tych usług jest . Wydaje się, że wielu rodziców nie chce korzystać z takich usług, ponieważ boi się zaliczenia do grona „złych rodziców” lub uważa, że tego typu wsparcie jest przeznaczone tylko dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednym ze sposobów,

jakie dostawcy tych usług stosują, aby spróbować zwiększyć na nie popyt, jest przyjęcie podejścia opartego na „doskonaleniu umiejętności” a nie „postrzeganiu braków” – to drugie zwykle polega na niwelowaniu umiejętności już nabytych przez rodziców.

Jeśli chodzi o upowszechnianie takich usług eksperci i organizacje pracujące z rodzinami i dziećmi opowiadają się za „progresywnym uniwersalizmem” (tj. wsparciem dostępnym dla wszystkich i większym wsparciem dla tych, którzy potrzebują go najbardziej) jako najefektywniejszą i najmniej stygmatyzującą formą świadczenia tych usług. Jeżeli chodzi o dotarcie do konkretnych grup, szczególnie przydatne okazały się usługi oparte na strategii, zgodnie z którą usługodawcy udają się bezpośrednio do domu danej rodziny („struktura terenowa”).

Badania wykazały, że jest jeszcze wiele do zrobienia pod względem zachęcania ojców do udziału w programach wsparcia dla rodziców. Jeśli obecne niskie poziomy uczestnictwa ojców nie poprawią się, istnieje ryzyko, że wsparcie dla rodziców będzie wzmacniać model rodziny, w którym matkę uznaje się za „wykwalifikowanego” eksperta od wychowywania dzieci w domu.

Personel świadczący te usługi jest bardzo zróżnicowany – obejmuje nie tylko wychowawców społecznych, psychologów, pracowników socjalnych, prawników i mediatorów rodzinnych, ale także pracowników służby zdrowia, takich jak: położne, pielęgniarki środowiskowe i lekarze. Wiele kursów realizują wolontariusze lub pracownicy zatrudnieni na potrzeby danego projektu. W wielu przypadkach oznacza to dużą rotację personelu, co może mieć niekorzystny wpływ na umiejętności pracowników w zakresie budowania relacji, co stanowi istotny czynnik we wsparciu dla rodziców.

Niektóre kraje z powodzeniem opracowały szkolenia w zakresie wsparcia dla rodziców. Na przykład w Wielkiej Brytanii krajowe normy zawodowe dotyczące pracy z rodzicami stosowane są w celu określenia braków w szkoleniu, ustalenia wskaźników skuteczności oraz zapewnienia platformy na potrzeby oceny pracowników i opisów stanowisk pracy. W Austrii osoby zajmujące się udzielaniem wsparcia dla rodziców muszą przejść 500-godzinny program szkoleniowy, który jest skupiony na edukacji rodziców.

Ocena stanowi problem dla wielu dostawców tych usług, ponieważ często brakuje im motywacji bądź zasobów kadrowych lub finansowych niezbędnych do mierzenia wyników w sposób kompleksowy. Kontrola jakości odbywa się zwykle za pośrednictwem wytycznych dotyczących finansowania lub poprzez wzajemną presję (np. poprzez otwartą metodę koordynacji między szwedzkimi organami lokalnymi). Znormalizowane programy, które są popularne w

wielu krajach europejskich, często były poddawane formalnym rodzajom oceny, takim jak randomizowane badania kontrolowane. Niektórzy eksperci skrytykowali kładzenie nacisku na ocenę formalną, ponieważ wówczas istnieje ryzyko odrzucenia innych, obiecujących metod.

Wskazówki dotyczące polityki

- Wyraźne określenie tego, co stanowi wsparcie dla rodziców, jego granic i celów ma kluczowe znaczenie dla skutecznego świadczenia usług. Jako że wsparcie dla rodziców obejmuje wiele dziedzin, takich jak: zdrowie, edukacja i opieka społeczna, konieczne jest wprowadzenie jasnego rozgraniczenia roli usług w celu uniknięcia luk w przepisach oraz pokrywania się przepisów.
- Ważne jest udostępnianie szerokiego zakresu form wsparcia, aby zwiększać popyt na usługi i zaspokajać potrzeby użytkowników usług.
- Obniżenie kosztów usług i oferowanie opieki nad dziećmi w miejscu świadczenia usług również zachęca większą liczbę rodziców do udziału w kursach wychowywania dzieci. Zajęcia grupowe są formą wsparcia, której często żądają rodzice: okazała się ona skuteczna pod względem wzmacniania ich pozycji, a jednocześnie przyczynia się do spójności społecznej. W niektórych gminach w Szwecji poziom korzystania z programów przez mężczyzn i migrantów wzrósł dzięki zatrudnieniu pracowników z tych grup.
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników wymaga zmniejszenia rotacji pracowników i zapewnienia finansowania projektów. Obejmuje to nie tylko kwalifikacje formalne, ale także uczenie się nawiązywania należytej współpracy z rodzicami.
- Wsparcie dla rodziców często jest świadczone w postaci znormalizowanych programów międzynarodowych. Programy te są oparte na dowodach i były zazwyczaj poddawane kompleksowej ocenie, takiej jak randomizowane badania kontrolowane. W celu zapewnienia skuteczności tych programów trzeba je jednak dostosować do specyficznych potrzeb grupy docelowej. W niektórych przypadkach programy międzynarodowe zostały dostosowane z pomocą instytutów badawczych oraz poprzez przeprowadzanie badań i analiz potrzeb.

Dalsze informacje

Sprawozdanie *Parenting support in Europe* [Wsparcie dla rodziców w Europie] będzie dostępne od stycznia 2013 r. na stronie: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1270.htm>.

W celu uzyskania dokładniejszych informacji należy kontaktować się z Danielem Molinuevo, urzędnikiem ds. badań: dmo@eurofound.europa.eu